

Г. Ю. Разумей, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ

Стаття присвячена вивченню тенденцій розвитку електронного управління ризиками в митній справі України. Актуальність вирішення цієї наукової проблеми полягає в тому, що проблемні питання створення автоматичних алгоритмів, міжвідомчої та міждержавної взаємодії, впровадження інноваційних підходів до використання цієї системи на практиці все ще існують під час довгострокового та ефективного застосування управління митними ризиками. Проаналізовано міжнародні стандарти та вимоги в цій галузі та досвід їх впровадження в Україні. Охарактеризовано основні напрями розвитку системи управління митними ризиками відповідно до Стратегії її розвитку до 2020 року, що затверджена Кабінетом Міністрів України. Підкреслено важливість використання інформаційних технологій для управління митними ризиками, приділено увагу особливостям автоматизованої системи аналізу та управління ризиками та впровадження системи відеоспостереження у процесі митного контролю та митного оформлення. З огляду на зобов'язання України щодо європейської інтеграції та міжнародний досвід, обґрунтовано необхідність створення та розвитку мережі центрів орієнтування шляхом використання Інформаційної системи вантажоперевезення Світової митної організації, а також приєднання до Європейської комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) та повномасштабного впровадження програмного забезпечення «Національна мережа митного контролю» (nCEN). За результатами досліджень запропоновано напрями розвитку електронних механізмів управління митними ризиками завдяки вдосконаленій попередній інформації, онлайн-моніторингу митного оформлення та відеоспостереженню, облаштуванню пунктів пропуску та митних постів неінвазивними інструментами митного контролю, використання міжнародних інформаційних систем та блокчейн-технологій, які потребують подальших досліджень, із вивченням зарубіжного досвіду задля забезпечення їхньої ефективності.

Ключові слова: управління митними ризиками, міжнародні стандарти, автоматизована система аналізу та управління ризиками, система відеоспостереження, таргетинг-центри, міжнародні інформаційні системи.

H. Yu. Razumei. Development of mechanisms of electronic customs risk management

The article is devoted to the study of development tendencies of electronic risk management in the customs affairs of Ukraine. The relevance of solving this scientific problem lies in the fact that problematic issues regarding the establishment of automatic algorithms, interagency and interstate interaction, implementation of innovative approaches to the use of this system in practice still exist during long-term and well-implemented application of customs risk management. The author analyzes the international standards and requirements in this area and the experience of their implementation in Ukraine. The main directions of development of the customs risk management system in accordance with the Strategy for its development till 2020, approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, are described. Emphasizing the importance of the use of information technologies for customs risk management, attention is paid to the features of the automated risk analysis and management system and the introduction of a video surveillance system in the process of customs control and customs clearance. Considering Ukraine's European integration commitments and international experience, the necessity to create and develop a network of targeting centers using the Cargo Targeting Information System of World Customs Organization, as well as joining the European Computerized Transit System (NCTS) and implementing the software "The National Customs Enforcement Network" (nCEN), which is already underway, is defined. According

© Г. Ю. Разумей, 2019

to the results of the research, the directions of development of electronic customs risk management mechanisms are proposed due to advanced preliminary information, online monitoring of customs clearance and video surveillance, arrangement of checkpoints and customs posts by non-invasive instruments of customs control, use of international information systems and blockchain technologies that require further research studying foreign experience to ensure their effectiveness.

Key words: customs risk management, international standards, automated risk analysis and management system, video surveillance system, targeting centers, international information systems.

Постановка проблеми. В умовах сучасної глобалізації світової торгівлі цілком очевидно, що державний контроль у сфері зовнішньої торгівлі може мати тільки вибірковий характер. Збільшення зовнішньоторговельного товарообігу потребує спрощення та гармонізації митних процедур для сприяння легальній торгівлі і водночас посилення контролю задля забезпечення повноти оподаткування, боротьби з контрабандою, запобігання торгівлі контрафактними товарами та протидії іншим незаконним діянням, що призводять до колосальних економічних збитків країн-учасниць міжнародної торгівлі.

Тому ефективне управління ризиками, або ризик-менеджмент, займає центральне місце в сучасних митних процедурах, забезпечуючи досягнення балансу між сприянням торгівлі та регуляторним контролем. Системи управління ризиками національних митних адміністрацій ґрунтуються на міжнародних положеннях і реалізуються з урахуванням національних умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Митні адміністрації провідних країн світу мають вже досить тривалий та успішний досвід застосування цієї методології митного контролю, що заснований на новітніх інформаційних технологіях (блокчейн, штучний інтелект), неінтрузивних технічних засобах митного контролю та автоматизації головних процесів реалізації цієї системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження підходів до управління митного ризику ґрунтуються на основі міжнародних угод, конвенцій та інших законодавчих актів у сфері зовнішньоекономічної діяльності, міжнародних стандартів та методичних документів міжнародної торгівлі.

Питання впровадження митних міжнародних стандартів у національне законодавство та конкретні механізми його імплементації вивчалися у роботах вітчизняних та зарубіжних теоретиків та практиків митних органів. Л. Івашова та О. Борисенко зосередили свої дослідження на зовнішньоекономічній та митній політиці та механізмах державного управління зовнішньоторговельною діяльністю в Україні.

Роботи І. Квеліашвілі, П. Пашка, В. Ченцова були присвячені ролі митниці в регулюванні зовнішньої торгівлі та забезпеченні національної безпеки.

І. Бережнюк, О. Джумурат, О. Комаров, І. Несторишен, С. Терещенко, В. Туржанський та інші вивчали проблеми організації та вдосконалення управління митними ризиками в Україні, інституційні та правові аспекти його впровадження, аналіз зарубіжного досвіду в цій галузі. Незважаючи на важливість цих досліджень, вони наголошували лише на відокремлених частинах системи управління ризиками, залишаючи без уваги механізми саме електронного управління митними ризиками.

Застосування системи аналізу та управління ризиками в Україні вже також сягнуло доволі розвинутого рівня, проте залишаються проблемні питання щодо налагодження автоматичних алгоритмів, міжвідомчої та міждержавної взаємодії, впровадження інноваційних підходів до реалізації цієї системи на практиці. Саме напрямам розвитку механізмів реалізації державної митної справи в контексті електронного управління ризиками присвячена ця стаття.

Мета статті – дослідження напрямів розвитку механізмів управління митними ризиками та розробка пропозицій щодо напрямів їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна конвенція про гармонізацію і спрощення митних процедур (Київська конвенція) [4] визначила інформаційно-аналітичні засоби вдосконалення митного контролю та стала важливим правовим інструментом розвитку і спрощення митних процедур із метою ефективної та продуктивної роботи митних адміністрацій у XXI столітті. У розділі 6 «Митний контроль» Загального додатка Конвенції підкреслюється, що у процесі застосування митного контролю використовується система управління ризиками для вибору найбільш доцільних форм митного контролю та мінімізації митних процедур, які мають забезпечити контроль дотримання норм митного законодавства.

Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі (далі – Рамкові стандарти) [6] Всесвітньої митної організації (далі – ВМО), прийняті в 2005 р., засновані на двох «опорах»: системі угод між митними адміністраціями і партнерських відносинах між митними службами та підприємницькою спільнотою. Стандарт 4 «першої опори» «Системи управління ризиками» підкреслює, що митна адміністрація має створити систему управління ризиками з метою виявлення потенційно небезпечних вантажів та автоматизувати її застосування.

Стрімкий розвиток міжнародних відносин першого десятиліття XXI століття, який спричинив потребу визначити загальну для митних адміністрацій усього світу методологію виявлення потенційних ризиків і впливу на них, визначив новий виток розвитку національних систем управління ризиками в митній справі. У червні 2011 р. ВМО було презентовано Компендіум ризик-менеджменту [15] – комплексний документ, в якому розкривається методологія і структура імплементації ризик-менеджменту відповідно до міжнародного стандарту ризик-менеджменту ISO 31000: 2009, наводяться інструкції, методи і приклади застосування ризик-менеджменту й оцінювання ризиків.

Перспективи інтегрованого та інноваційного розвитку системи управління ризиками щороку підтверджує ВМО у своїх гаслах, присвячених Міжнародному дню митника. На 2019 р. обрано девіз «розумні кордони (SMART borders) для безперешкодної торгівлі, подорожей і транспортних перевезень» [7].

Концепція «розумних (SMART) кордонів» спрямована на реконструкцію бізнес-процесів митних адміністрацій відповідно до принципів SMART: безпека (Secure), вимірюваність (Measurable), автоматизація (Automated), базування на системі управління ризиками (Risk Management-based) і технологічність (Technology-driven).

Забезпечення безперешкодного потоку товарів і людей, зміцнення надійності систем поставок і зниження потенційних загроз безпеці можна досягти за допомогою системи управління ризиками. Технологія має бути основним двигуном програми роботи митниці, для того щоб члени ВМО були готові до реагування на нові виклики і використання можливостей цифрової епохи. Блокчейн, 3D-друк або хмарні обчислення вже активно використовуються. При цьому триває робота над впровадженням таких нових технологій, як використання геопросторових даних, штучного інтелекту, робототехніки та безпілотних літальних апаратів.

Україна як член Всесвітньої митної організації досить успішно впроваджує міжнародні стандарти здійснення митної справи. Система управління ризиками як основа митного контролю вже не один рік є практикою митної системи України і зарекомендувала себе ефективним засобом вибору зовнішньоекономічних операцій із високим рівнем ризику.

На законодавчому рівні використання системи управління ризиками при виборі форм митного контролю було закріплено в 2012 р. у чинному Митному кодексі України [3].

Положення Митного кодексу України щодо безпосереднього застосування системи управління ризиками відповідають Київській конвенції, розділу 4 статті 7 Угоди про спрощення процедур торгівлі СОТ, положенням Митного кодексу Союзу щодо управління ризиками,

прийнятого відповідно до Регламенту (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради від 9 жовтня 2013 р.

Проте дійсно комплексний розвиток системи управління ризиками в митній справі України розпочався з оновленого Міністерством фінансів України Порядком здійснення аналізу та оцінки ризиків, розробки і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм і обсягів митного контролю (далі – Порядок) [8].

Тривірнева система управління ризиками для визначення форм і обсягів митного контролю охоплює стратегічний, тактичний та оперативний рівні управління митною справою та дає змогу забезпечувати дотримання митного законодавства за усіма ключовими напрямками контролю.

На стратегічному рівні управління ризиками ДФС визначає пріоритетні напрями реалізації заходів з управління ризиками і затверджує такий стратегічний документ, як Реєстр ризиків, який визначає найголовніші ризики митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

На тактичному рівні управління ризиками органи ДФС розробляють заходи з управління ризиками, використовуючи такі інструменти, як індикатори ризику, профілі ризику, орієнтування, методичні рекомендації щодо роботи посадових осіб митниць з аналізу, виявлення та оцінки ризиків за певними напрямками контролю під час митного контролю та оформлення, випадковий відбір (рис. 1).

На оперативному рівні управління ризиками митниці (митні пости) ДФС застосовують зазначені інструменти в конкретних випадках переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України, зокрема під час здійснення контролю із застосуванням системи управління ризиками, з метою визначення форм і обсягу митного контролю.

Крім того, цим Порядком встановлено важливий поділ ризиків на фіскальні та нефіскальні, з огляду на наслідки ризиків порушення законодавства. Фіскальні ризики пов'язані з мінімізацією сплати податків і зборів, митних та інших платежів під час здійснення зовнішньоекономічної операції. Нефіскальні ризики (ризики безпеки) – порушення законодавства,

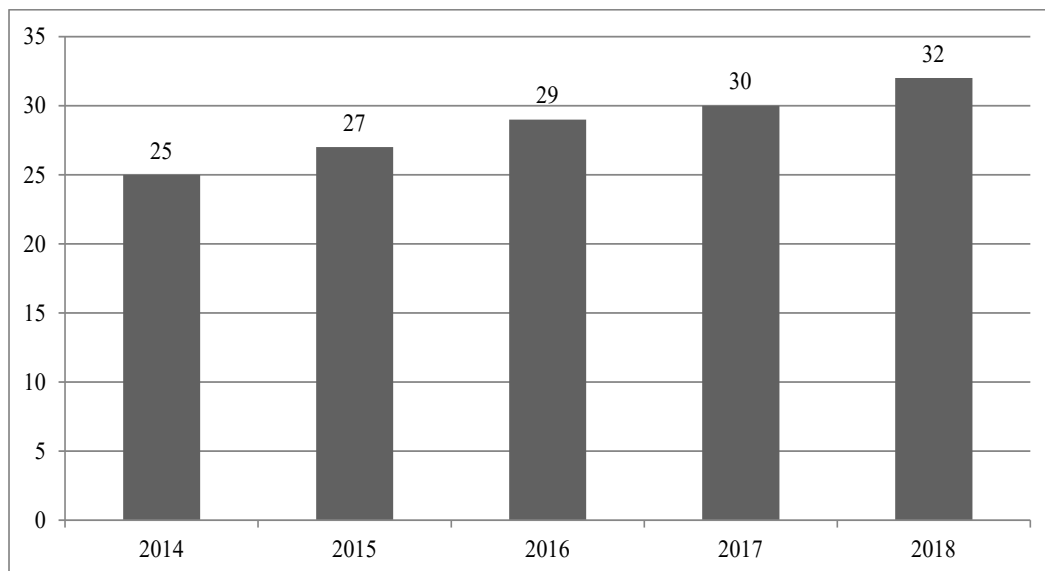

Рис. 1. Структура інструментів СУР

що впливають на забезпечення захисту національної безпеки, життя і здоров'я людей, тварин, рослин, довкілля, інтересів споживачів.

Також Порядком визначено новий спосіб аналізу та оцінки ризиків – таргетинг, за яким попередньо проаналізовані, в тому числі із застосуванням АСАУР, зовнішньоекономічні операції підлягають додатковій оцінці на предмет наявності ризиків із використанням доступних органам ДФС (їх структурним підрозділам) джерел інформації.

Таргетинг розширює можливості автоматизованого управління ризиками та запроваджує комбінований контроль із застосуванням СУР. Планується створити таргетинг-центри на центральному та регіональному рівнях, що підвищать ефективність управління цією системою.

Запровадження сучасних методів роботи на основі аналізу та управління ризиками вимагає максимального використання інформаційних технологій, що відображається в роботі автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (далі – АСАУР). Основне завдання АСАУР полягає в тому, щоб на підставі всіх діючих профілів ризику здійснити оцінку ризику митної декларації, яка прийнята до митного оформлення, та видати повідомлення із вказівками необхідних заходів, що варто зробити задля перевірки законності зовнішньоекономічної операції посадовій особі, яка здійснює митне оформлення та митний контроль. АСАУР дає змогу автоматизувати оцінку ризику за кожною митною декларацією.

У середньому щомісяця модулі АСАУР забезпечують проведення автоматизованої оцінки ризиків близько 200 тис. митних декларацій, 290 тис. переміщень комерційних та 1,26 млн переміщень пасажирських транспортних засобів у наземних пунктах пропуску через державний кордон. Нині у трьох модулях АСАУР діє понад 100 алгоритмів оцінки ризиків (профілів ризику), понад 400 підалгоритмів у рамках чинних алгоритмів, а також застосовується понад 80 тис. комбінацій індикаторів ризику, а також велика кількість так званих «орієнтувань», побудованих на основі оперативної інформації [11].

Суттєві зрушення в розвитку АСАУР розпочалися із застосуванням регіонального ризик-менеджменту та особливо із затвердженням Порядку роботи з модулем «Конструктор профілів ризику АСМО «Інспектор» на початку 2016 року, що дав змогу працівникам митниць наповнювати індикаторами ризику регіональні профілі ризику [9].

Важливим моментом стало затвердження Кабінетом міністрів України Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 р. [10] (далі – Стратегія) та плану її реалізації [11]. Основні напрями реалізації Стратегії наведено в таблиці 1.

Стратегія повністю узгоджується з запровадженням проголошених у 2019 р. принципів побудови «смарт»-митниці в Україні [13], що передбачає застосування інноваційних технологій із метою перетворення митного адміністрування на швидкий і високотехнологічний процес.

В основі застосування «смарт»-митниці лежать інтелектуальна система ризиків, єдиний портал надання дозвільних документів (на 31 дозвільний документ), електронне декларування, здійснення управління та контролю над усіма ланцюгами поставок, постмитного контролю та постаудиту, застосування високотехнологічних технічних засобів митного контролю.

Використання високотехнологічних технічних засобів митного контролю передбачатиме відеоспостереження та відеоконтроль, зчитування номерних знаків, ваговий контроль та застосування скануючих систем.

Важливим завданням підрозділів з управління ризиками митниць при такому інтегрованому управлінні ризиками є здійснення онлайн-моніторингу за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і громадянами установленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України в автомобільних пунктах

пропуску через митний кордон України, а також в інших місцях проведення митних процедур, за правильністю застосування вимог законодавства у сфері державної митної справи, у тому числі із застосуванням систем відеоспостереження (далі – СВС).

Таблиця 1

Основні напрями реалізації Стратегії

Напрями реалізації СУР	Складові елементи Стратегії
1	2
Інституційні зміни	Утворення: - у структурі ДФС окремого структурного підрозділу з питань управління митними ризиками; - у структурі підрозділу ІТ ДФС підрозділу з питань розроблення і супроводження АСАУР і проведення аудиту; - у структурі митниць самостійних підрозділів із питань УР
Попередній аналіз та оцінка ризиків безпеки	- запровадження механізму надання перевізниками попередньої інформації про товари, транспортні засоби, заплановані до переміщення; - запровадження відповідальності перевізників за неподання чи несвоєчасне подання або подання попередньої інформації в обсязі та в строки, визначені законодавством, або за подання недостовірної попередньої інформації;
Вдосконалення підходів до управління митними ризиками	- забезпечення підтримки в актуальному стані АСАУР шляхом наповнення її новими профілями ризику, актуалізації чинних профілів ризику, вдосконалення автоматизованих алгоритмів аналізу та оцінки ризиків; - посилення ролі митниць у процесах управління ризиками, в тому числі шляхом регіонального профілювання ризиків; - розширення джерел інформації для проведення аналізу та оцінки ризиків, у тому числі автоматизованого аналізу та оцінки; - застосування таргетингу під час здійснення митного контролю найбільш ризикових зовнішньоекономічних транзакцій, а також для проведення оцінки ризиків до прибуття товарів у пункти пропуску через державний кордон; - впровадження системи автоматизованого розподілу суб'єктів господарювання залежно від характеристик та історії їх діяльності; - запровадження попередніх рішень із питань визначення митної вартості; - створення комплексної автоматизованої системи моніторингу СУР; - використання додаткових механізмів верифікації результатів митного контролю, в тому числі шляхом застосування засобів фіксації виконання митних формальностей; - створення бази даних ризиків – спеціального програмного забезпечення задля внесення посадовими особами митниці інформації про можливі ризики порушення вимог законодавства та можливості відстеження процесу опрацювання уповноваженими підрозділами наданих пропозицій
Розвиток інформаційних технологій	впровадження програмного забезпечення для автоматизації процесу проведення аналізу та оцінки ризиків під час переміщення (пересилання) міжнародних поштових відправлень та експрес-відправлень, а також у повітряних пунктах пропуску через державний кордон

1	2
Міжвідомча взаємодія	- забезпечення обміну інформацією в режимі реального часу, яка може бути використана, зокрема, для проведення аналізу та оцінки ризиків, а також виявлення та припинення порушень вимог законодавства; - забезпечення передачі Держприкордонслужбою до ДФС інформації про осіб, які переміщуються через державний кордон, у режимі реального часу з метою проведення аналізу та оцінки ризиків безпеки, а також виявлення, припинення та протидії порушенням вимог законодавства
Розвиток людських ресурсів	- удосконалення системи професійної підготовки посадових осіб із питань аналізу та оцінки митних ризиків; - забезпечення навчання та підготовки осіб, уперше прийнятих на роботу у митницях, з питань управління митними ризиками.

Джерело: складено за даними [10; 11]

На наш погляд, саме відеофіксація процесу виконання окремих митних формальностей має стати найбільш дієвим додатковим механізмом верифікації результатів митного контролю. Проте з метою забезпечення повноцінного функціонування СВС у всіх місцях здійснення митних формальностей існує потреба в нормативно-правовому врегулюванні цього питання. Справа в тому, що на сьогоднішній день право власності на СВС належить, як правило, приватним користувачам територій зон митного контролю, за винятком пунктів пропуску на державному кордоні. Тому забезпечення віддаленого відеодоступу в режимі реального часу до ДФС та відповідної митниці, створення архівів відеозображень, технічні вимоги до СВС та програмного забезпечення, а також низка інших суміжних питань щодо експлуатації СВС мають бути чітко регламентовані на законодавчому рівні [14].

Вищезазначене робить вагомий внесок у повноцінне запровадження таргетингу в практичну діяльність митниць, що разом із належним матеріально-технічним забезпеченням, функціонуванням СВС, ефективним здійсненням регіонального профілювання митних ризиків та розширенням штатної чисельності підрозділів з управління ризиками визначається як інноваційні перспективи для функціонування на базі митниць регіональних таргетинг-центрів.

Поширення практики створення та ефективної діяльності таких таргетинг-центрів у регіонах України є однією з найбільш амбітних перспектив розвитку регіонального ризик-менеджменту. Варто також зазначити, що вже на початку 2018 р. було створено 2 підрозділи портового контролю, які фактично діють як таргетинг-центри на базі Одеської митниці ДФС та Київської митниці ДФС (міжнародний пункт пропуску «Бориспіль-аеропорт») [14]. Дані підрозділи портового контролю створено у рамках Програми з контролю за контейнерами ООН та Всесвітньої митної організації з можливістю використання інформаційної Системи таргетингу вантажів (WCO CTS), що акумулює попередню інформацію про товари та транспортні засоби від морських агентів.

Зокрема, було затверджено Порядок здійснення таргетингу при переміщенні товарів у контейнерах із використанням WCO CTS у зоні діяльності Одеської митниці ДФС [12]. Таргетинг-центр Одеської митниці ДФС розміщується у спеціально обладнаному функціональному приміщенні, де таргетери забезпечують постійне здійснення таргетингу та визначення за його результатами форм та обсягів митного контролю, які підлягають виконанню після прибуття товарів у морський порт на території України. Режим роботи таргетинг-центру визначається з урахуванням графіку заходу суден, на яких переміщуються товари в контейнерах.

Задля забезпечення прискорення виконання митних формальностей у морських портах, а також покращення логістики проходження контейнерами логістичних процедур у портах, інформація про визначені форми та обсяги митного контролю, які містяться, передається до інформаційної системи портового співтовариства. Посадові особи Одеської митниці ДФС, які здійснюють митний контроль у морських портах (оглядові групи), забезпечують повне та якісне виконання митних формальностей, визначених під час здійснення таргетингу, а також фіксують результати їх виконання в WCO CTS.

Система CTS, що почала запроваджуватися в Одеській митниці ДФС у рамках таргетинг-центру, буде повноцінно застосовуватися в Україні після приєднання до Конвенції про єдиний режим транзиту та впровадження нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) [2]. Ця система сприяє спрощенню переміщення товарів між країнами Європейського Союзу, Європейської Асоціації Вільної Торгівлі (країнами-членами Конвенції про єдиний режим транзиту) та Україною. До того ж це значно прискорює проведення митних формальностей і забезпечує належний рівень якості митного контролю.

ДФС розроблено «Дорожню карту приєднання України до спільної транзитної процедури Європейського Союзу / Європейської Асоціації Вільної Торгівлі (ЄС/ЄАВТ)», яка визначає етапи та заходи, необхідні для повної імплементації правил спільного транзиту та підготовки України до роботи в єдиній системі транзиту та NCTS.

Зокрема, вже прийнятий законопроект щодо впровадження правил спільного режиму транзиту і процедур відповідно до положень Конвенції, триває підготовка проектів змін до національного законодавства, в тому числі проектів змін до Митного кодексу.

Крім європейської системи NCTS, ДФС активно працює над впровадженням у практику митного контролю в Україні правоохоронного програмного забезпечення, розробленого ВМО. У 2016 р. ДФС підписано Угоду щодо використання програмного забезпечення «Національна митна правоохоронна мережа (The National Customs Enforcement Network) (NCEN)» [5], розробленого ВМО з метою збору, зберігання та обміну правоохоронною інформацією на національному, регіональному та міжнародному рівнях.

Це програмне забезпечення дасть змогу ДФС ефективно збирати, зберігати, аналізувати та поширювати на національному рівні оперативну інформацію правоохоронного характеру з метою підсилення оперативних можливостей митниць ДФС, а також покращення профілювання на стратегічному, тактичному та операційному рівнях. Це включає в себе схематизацію ризиків і груп товарів, маршрутів та торгових компаній, які потенційно схильні до порушення митних правил.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Система управління ризиками стає одним з основних інструментів ефективного митного контролю, який дає змогу досягти балансу між спрощенням торгівлі та забезпеченням безпеки суспільства. Проте дієвість системи залежить від ефективної інтеграції усіх складників реалізації митної справи, міжвідомчої взаємодії в режимі реального часу та використання інноваційних механізмів, заснованих на передових інформаційних технологіях.

Розвиток системи управління митними ризиками в напрямі впровадження регіонального ризик-менеджменту та формування таргетинг-центрів дає змогу враховувати специфіку зовнішньоекономічної діяльності областей, які є зонами діяльності митниць ДФС.

Посилення цього перспективного напрямку розвитку системи відбувається за рахунок розширеного попереднього інформування, онлайн-моніторингу митних оформлень та відеоспостереження, облаштування пунктів пропуску та митних постів неінтрузивними засобами митного контролю тощо. Саме розвиток зазначених напрямів разом із використанням міжнародних інформаційних систем та блокчейн-технологій потребують подальшого дослідження та вивчення зарубіжного досвіду для забезпечення їх ефективності.

Список використаних джерел:

1. Бережнюк І.Г. Управління ризиками в митній справі: зарубіжний досвід та вітчизняна практика : монографія / За заг. ред. І.Г. Бережнюка. Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2014. 288 с.
2. ДФС працює над спрощенням формальностей у торгівлі товарами з ЄС. Державна фіскальна служба: офіційний сайт. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/354870.html>
3. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Міжнародна конвенція про гармонізацію і спрощення митних процедур (Киотська конвенція) від 18 травня 1973 р. (в редакції від 26 червня 1999 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Навчання для користувачів програмного забезпечення «Національна митна правоохоронна мережа (NCEN)». URL: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura-/spetsializovani-departament/departament-spetsializovanoi-pidgotov/povidomlennya/298201.html>
6. Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі. ВМО, 2005. URL: www.kmu.gov.ua/dmsu/control/uk/publish.
7. Послання Всесвітньої митної організації до Міжнародного дня митника 2019 р. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/365505.html>.
8. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю : Наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 р. № 684. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15>.
9. Про затвердження порядку роботи з модулем «Конструктор профілів ризику» АСМО «Інспектор» : Наказ Державної фіскальної служби України від 21.03.2016 р. № 231.
10. Про розвиток системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 978-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-%D1%80>.
11. Про виконання плану заходів з реалізації Стратегії розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року : Наказ Державної фіскальної служби України від 28.02.2018 р. № 110.
12. Про організацію здійснення таргетингу при переміщенні товарів у контейнерах із використанням WCO CTS : Наказ Державної фіскальної служби України від 20.10.2017 р. № 704.
13. У ДФС презентували громадськості «Смарт»-митницю. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/352064.html>
14. Управління ризиками в митній справі: теорія та практика : монографія / За заг. ред. І.В. Несторишена та В.А. Туржанського. Ірпінь-Хмельницький, 2018. 302 с.
15. Risk Management Compendium: Common part. World customs organization, 2011. 10 p. URL: [http://www.wcoomd.org/files/1_Publicfiles/PDFandDocuments/Procedures_and_Facilitation_2/RMC_en/Common part.pdf](http://www.wcoomd.org/files/1_Publicfiles/PDFandDocuments/Procedures_and_Facilitation_2/RMC_en/Common%20part.pdf).

References:

1. Berezhnyuk I.H. (Eds). (2014). Upravlinnya ryzykamy v mytniy spravi: zarubizhnyy dosvid ta vitchyznyana praktyka [Risk management in customs affairs: foreign experience and domestic practice]. Monograph, Press Melnik A.A., Khmelnytskyi, 288 p. [Ukraine].
2. SFS (2018), DFS pratsyuye nad sproshchennyam formalnostey u torhivli tovaramy z YES [The SFS is working to simplify formalities in trade with the EU], official site. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/354870.html>. [Ukraine].
3. VRU, Law of Ukraine (2012), Mytnyy kodeks Ukrainy [Law of Ukraine “Customs Code of Ukraine”], dated March 13, 2012 No. 4495-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. [Ukraine]

4. World Customs Organization (1999). International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (as amended). URL: http://www.wcoomd.org/Topics/Facilitation/Instrument%20and%20Tools/Conventions/pf_revised_kyoto_conv/Kyoto_New.

5. SFS (2018), Navchannya dlya korystuvachiv prohramnoho zabezpechennya «Natsionalna mytna pravookhoronna merezha (nCEN)» [Training for users of National Customs Enforcement Network (nCEN) software], official site. URL: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura-/spetsializovan-departament/departament-spetsializovanoi-pidgotov/povidomlennya/298201.html>. [Ukraine].

6. World Customs Organization (2005). Ramkovi standarty bezpeky ta sproshchennya mizhnarodnoyi torhivli [Framework standards for security and international trade facilitation]. URL: www.kmu.gov.ua/dmsu/control/uk/publish. [Ukraine].

7. SFS (2019), Poslannya Vsesvitnoyi mytnoyi orhanizatsiyi do Mizhnarodnoho dnya mytnyka 2019 roku [Message from the World Customs Organization to the International Customs Day 2019], official site. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/365505.html>. [Ukraine].

8. MFU (2015). Pro zatverdzhennya Poryadku zdiysnennya analizu ta otsinky ryzykiv, rozroblennya i realizatsiyi zakhodiv z upravlinnya ryzykamy dlya vyznachennya form ta obsyahiv mytnoho kontrolyu [About approval of the Procedure for application of risk analysis and assessment, development and implementation of risk management measures to determine the forms and scope of customs control]. order of the Ministry of Finance of Ukraine dated July 31, 2015 No. 684. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15>. [Ukraine].

9. SFS (2016). Pro zatverdzhennya poryadku roboty z modulem “Konstruktor profiliv ryzyku” ASMO “Inspektor” [About approval of the procedure of work with the module “Designer of risk profiles” ASMO “Inspector”], the order of the State Fiscal Service of Ukraine dated March 21, 2016 No. 231. [Ukraine].

10. KMU (2017). Pro rozvytok systemy upravlinnya ryzykamy u sferi mytnoho kontrolyu na period do 2022 roku [About the development of the risk management system in the field of customs control for the period up to 2022], the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 27, 2017 No. 978-p. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-%D1%80>. [Ukraine].

11. SFS (2018). Pro vykonannya planu zakhodiv z realizatsiyi Stratehiyi rozvytku systemy upravlinnya ryzykamy u sferi mytnoho kontrolyu na period do 2022 roku [About the implementation of the plan of measures for the implementation of the Strategy for the development of the risk management system in the field of customs control for the period up to 2022], the order of the State Fiscal Service of Ukraine dated February 28, 2018 No. 110. [Ukraine].

12. SFS (2017). Pro orhanizatsiyu zdiysnennya tarhetynhu pry peremishchenni tovariv u konteynerakh iz vykorystanniam WCO CTS [About the organization of targeting during moving goods in containers using WCO CTS], the order of the State Fiscal Service of Ukraine dated October 20, 2017 No. 704. [Ukraine].

13. SFS (2018). U DFS prezentuvaly hromadskosti “Smart”-mytnytsyu [The Smart Customs was presented by the State Fiscal Service], official site. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/352064.html>. [Ukraine].

14. Edited by Nestoryshen I.V., Turzhanskyi V.A. (2018) Upravlinnya ryzykamy v mytniyi spravi: teoriya ta praktyka [Risk Management in Customs Affairs: Theory and Practice]. Monograph, Irpin-Khmelnitsky, 302 p. [Ukraine].

15. World Customs Organization (2011). Risk Management Compendium: Common part. URL: www.kmu.gov.ua/dmsu/control/uk/publish.